

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

**«Επιστήμες της Αγωγής: Ειδική Αγωγή, Εκπαίδευση
και Αποκατάσταση»**

Οδηγός Συγγραφής
Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

Θεσσαλονίκη, 2023

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	3
2. Σκοπός της Μ.Δ.Ε.	4
3. Δομή της Μ.Δ.Ε.	4
3.1. Εξώφυλλα και Περιεχόμενα.....	5
3.2. Περίληψη	6
3.3. Πρόλογος	7
3.4. Εισαγωγή.....	7
3.5. 1 ^ο Κεφάλαιο: Θεωρητική θεμελίωση της έρευνας - Ανασκόπηση βιβλιογραφίας	7
3.6. 2 ^ο Κεφάλαιο: Μεθοδολογία της έρευνας.....	9
3.7. 3 ^ο Κεφάλαιο: Αποτελέσματα της έρευνας.....	10
3.8. 4 ^ο Κεφάλαιο: Συζήτηση – Συμπεράσματα – Προτάσεις	11
3.9. Βιβλιογραφικές παραπομπές.....	13
3.10. Παραρτήματα	13
4. Τεχνικά χαρακτηριστικά της Μ.Δ.Ε. - Βασικά στοιχεία μορφοποίησης ...	14
5. Λογοκλοπή	15
6. Συνήθεις λανθασμένες πρακτικές που δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά τη συγγραφή της Μ.Δ.Ε.....	16
7. Η Μ.Δ.Ε. ως επιστημονικό έργο	17
8. Διαδικασία εκπόνησης της Μ.Δ.Ε.....	17
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	19

1. Εισαγωγή

Ο παρών οδηγός περιλαμβάνει τους βασικούς κανόνες που πρέπει να ακολουθεί ο φοιτητής κατά τη διαδικασία εκπόνησης της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας. Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (Μ.Δ.Ε.) αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία των εξειδικευμένων σπουδών στην Ειδική Αγωγή, Εκπαίδευση και Αποκατάσταση, καθώς καθορίζει σε σημαντικό βαθμό την επιστημονική ταυτότητα του ατόμου που την εκπονεί.

Θεμελιώδεις γενικοί κανόνες, που πρέπει να γίνονται σεβαστοί σε όλες τις περιπτώσεις εκπόνησης Μ.Δ.Ε., είναι:

- η θεωρητική θεμελίωση του θέματος πρέπει να στηρίζεται σε ευρεία και όσο δυνατόν πιο σύγχρονη βιβλιογραφία,
- τα ερωτήματα ή/και οι υποθέσεις της έρευνας πρέπει να διατυπώνονται με τη μέγιστη δυνατή σαφήνεια,
- η επιλογή των εργαλείων συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων πρέπει να γίνεται με βάση τις κυρίαρχες τάσεις της σύγχρονης Μεθοδολογίας Έρευνας και Στατιστικής,
- η συμβολή της εργασίας στη διαλεύκανση σύγχρονων επιστημονικών ζητημάτων ή στον εμπλουτισμό των διαθέσιμων γνώσεων πρέπει να είναι σαφής (δεν απαιτείται οπωσδήποτε πρωτοτυπία, αλλά επιδιώκεται σταθερά η διερεύνηση θεμάτων για τα οποία υπάρχουν ανοιχτά επιστημονικά ερωτήματα),
- οι διεθνείς και ελληνικοί κανόνες προστασίας προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων πρέπει να τηρούνται απαρέγκλιτα.

Κάποια γενικά, αλλά σημαντικά, κριτήρια ποιότητας της Μ.Δ.Ε. είναι:

- η κριτική μελέτη και επιλεκτική αξιοποίηση (όχι η απλή παράθεση) σημαντικών θέσεων της βιβλιογραφίας που αναφέρονται στο θέμα που έχει επιλεγθεί, καθώς και η σαφής σύνδεσή τους με τους στόχους της έρευνας,
- η απόδειξη της σημαντικότητας του αντικείμενου που μελετάται και η λογική τεκμηρίωση των επιστημονικών στοιχείων που τη στηρίζουν,
- η συνεκτικότητα μεταξύ θεωρητικής θεμελίωσης – ευρημάτων – συμπερασμάτων –προτάσεων,
- ο σεβασμός των κανόνων ακαδημαϊκής γραφής.

2. Σκοπός της Μ.Δ.Ε.

Οι Μ.Δ.Ε. που εκπονούνται στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών του Π.Μ.Σ. «Επιστήμες της Αγωγής: Ειδική Αγωγή, Εκπαίδευση και Αποκατάσταση» αποσκοπούν στην εξειδικευμένη και ουσιαστική διερεύνηση ζητημάτων αιχμής των επιστημονικών κλάδων που θεραπεύονται στο Π.Μ.Σ. Η διερεύνηση μπορεί να έχει τη μορφή: επιβεβαίωσης ή επέκτασης της ισχύος υπαρκτών γνώσεων σε ειδικούς πληθυσμούς, κριτικής μελέτης γνωστών θεμάτων, ανάδειξης ειδικών παραμέτρων σύνθετων καταστάσεων ή συμπλήρωσης πληροφοριακών κενών με την παραγωγή νέας γνώσης και την εφαρμογή καινοτομιών.

Διαμέσου της εκπόνησης της Μ.Δ.Ε. οι μεταπτυχιακοί φοιτητές έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν δόκιμες επιστημονικές πρωτοβουλίες σε σύγχρονα πεδία γνώσης και να αποκτήσουν τη δυνατότητα συμβολής στην προαγωγή της επιστήμης.

3. Δομή της Μ.Δ.Ε.

Η Μ.Δ.Ε. περιλαμβάνει τα εξής δομικά στοιχεία:

- (1) Εξώφυλλα
- (2) Περιεχόμενα
- (3) Περίληψη στα Ελληνικά και στα Αγγλικά
- (4) Πρόλογος
- (5) Εισαγωγή
- (6) **1^ο Κεφάλαιο: Θεωρητική θεμελίωση της έρευνας – Ανασκόπηση βιβλιογραφίας**
- (7) **2^ο Κεφάλαιο: Μεθοδολογία της έρευνας**
- (8) **3^ο Κεφάλαιο: Αποτελέσματα της έρευνας**
- (9) **4^ο Κεφάλαιο: Συζήτηση – Συμπεράσματα – Προτάσεις**
- (10) Βιβλιογραφικές παραπομπές
- (11) Παραρτήματα

Σημαντικές λεπτομέρειες καθενός από τα παραπάνω δομικά στοιχεία είναι οι εξής:

3.1. Εξώφυλλα και Περιεχόμενα

Διακρίνονται:

(α) το κύριο εξώφυλλο, που περιλαμβάνει κατά σειρά και με κεντρική στοίχιση:

- Λογότυπο ΠΑ.ΜΑΚ.,
- όνομα Παν/μιου, Σχολής, Τμήματος και ΠΜΣ,
- τον όρο ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (κεφαλαία),
- τον τίτλο της εργασίας,
- το όνομα του φοιτητή,
- την πόλη και το έτος εκπόνησης,

(β) το δευτερεύον εξώφυλλο (άλλη σελίδα), που περιλαμβάνει κατά σειρά και με κεντρική στοίχιση:

- όνομα Τμήματος και ΠΜΣ,
- τον όρο ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ,
- τον τίτλο της εργασίας στα Ελληνικά και **στα Αγγλικά**,
- το όνομα του φοιτητή,
- τον όρο Εξεταστική Επιτροπή
- τα ονόματα και τις βαθμίδες των μελών της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής (πρώτα το όνομα του κύριου επιβλέποντα, δίπλα από το οποίο, και μετά από κόμμα, θα υπάρχει η λέξη «Επόπτης» και στη συνέχεια τα ονόματα των δύο άλλων μελών της τριμελούς επιτροπής, με σειρά που θα ορίζεται σε συνεννόηση με τον επόπτη).

Π.χ.

Εξεταστική επιτροπή:

I...A....., Καθηγητής, Επόπτης

Z...N....., Αναπληρωτής Καθηγητής

Σ...Π....., Επίκουρος Καθηγητής

Στο κάτω μέρος της ίδιας σελίδας παρατίθεται αυτούσια η εξής φράση:
«Ο/η συγγραφέας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στην εργασία τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας», ακολουθούμενη από υπογραφή του φοιτητή πάνω σε γραμμή έκτασης 4 εκ.

Τα εξώφυλλα της Μ.Δ.Ε. πρέπει να χαρακτηρίζονται από ισορροπία και αρμονία ως προς τη θέση των δομικών στοιχείων τους στη σελίδα. Ο τίτλος της διπλωματικής εργασίας πρέπει να σαφής, να αντικατοπτρίζει, όσο είναι δυνατό, το κύριο αντικείμενο μελέτης και να μην περιλαμβάνει ιδιωματισμούς ή πολλούς τεχνικούς όρους. Συστήνεται η προσεκτική επιλογή λεξιλογίου, φράσεων και γενικά διατύπωσης, ώστε να διευκολυνθούν η κατηγοριοποίηση και η ευρετηρίαση της Μ.Δ.Ε. Ο τίτλος γράφεται στο κέντρο του κάθε εξώφυλλου, ώστε να κυριαρχεί οπτικά και να διευκολύνει την αναγνώριση του θέματος της Μ.Δ.Ε.

Στα περιεχόμενα περιλαμβάνονται όλες οι ενότητες και οι υποενότητες της Μ.Δ.Ε. με την αριθμημένη σελίδα έναρξής τους. Ο κατάλογος των ενότητων ακολουθείται από κατάλογο πινάκων και γραφημάτων, με την αριθμημένη σελίδα εμφάνισής τους (πίνακες και γραφήματα που υπάρχουν στο σώμα κειμένου του κάθε κεφαλαίου). Όλα τα υποκεφάλαια της Μ.Δ.Ε. αριθμούνται. Δεν μπορεί να υπάρχουν τίτλοι υποκεφαλαίων χωρίς αρίθμηση.

3.2. Περίληψη

Η περίληψη συνιστά μια σύντομη ανακεφαλαίωση των κύριων ερωτημάτων, ευρημάτων, εφαρμογών ή επιπτώσεων της Μ.Δ.Ε. Σχηματικά, η περίληψη μπορεί να νοηθεί ως σύνθεση απαντήσεων στα παρακάτω ερωτήματα: «Τι μελέτησα; Για ποιον λόγο; Πώς το μελέτησα; Τι προέκυψε; Ποια είναι η σημαντικότητά του; Τι σημαίνει για τη θεματική περιοχή στην οποία ανήκει η έρευνα;». Επισημαίνεται πως, λόγω της μικρής έκτασής της, **250-300 λέξεις**, η περίληψη δεν είναι δυνατό να περιλαμβάνει αναφορά σε όλα ανεξαιρέτως τα στοιχεία της εργασίας. Είναι λοιπόν σημαντικό να γίνεται επιλογή πληροφοριών κατά προτεραιότητα. Για παράδειγμα, είναι προτιμότερο να γίνει αναφορά σε ένα – δύο βασικά ευρήματα, αλλά και στις επιπτώσεις τους, κι όχι οπωσδήποτε σε όλα τα επί μέρους ευρήματα, χωρίς αναφορά στις εφαρμογές που συνεπάγονται. Η περίληψη πρέπει να είναι νοηματικά αυτόνομη, να έχει ως επικεφαλίδα (στο κέντρο της σελίδας) τη λέξη **“Περίληψη”** (χωρίς εισαγωγικά) και να συνοδεύεται από 4-5 λέξεις κλειδιά για σκοπούς βιβλιογραφικής αποδελτίωσης.

Επισημαίνεται η ανάγκη να προσεχτεί ιδιαίτερα η ποιότητα της μετάφρασης της περίληψης στα Αγγλικά.

3.3. Πρόλογος

Ο πρόλογος συνιστά την κατεξοχήν «προσωποποιημένη» ενότητα της διπλωματικής εργασίας. Εδώ αναφέρονται συνήθως τα κίνητρα ή τα κριτήρια επιλογής του συγκεκριμένου θέματος από τον/την συγγραφέα, καθώς και οι ευχαριστίες σε αγαπημένα πρόσωπα, σημαντικούς παράγοντες της διαδικασίας εκπόνησης της εργασίας και, ασφαλώς, στους συμμετέχοντες (χωρίς να παραβιάζεται η απαίτηση διαφύλαξης προσωπικών δεδομένων). Εφόσον υπάρχει άδεια διεξαγωγής της έρευνας από Υπουργείο, αναφέρεται σε αυτό το σημείο (αλλά παρατίθεται στο Παράρτημα). Η έκταση του προλόγου δεν μπορεί να ξεπερνά κατά πολύ τη μία σελίδα, με τους κανόνες μορφοποίησης του κυρίως κειμένου.

3.4. Εισαγωγή

Η εισαγωγή έχει ως στόχο την προϋδέαση του αναγνώστη για αυτό που θα διαβάσει στη συνέχεια και την παροχή σε αυτόν της δυνατότητας να αντιληφθεί την ταυτότητα της μελέτης και τη συσχέτισή της με προγενέστερες έρευνες, τόσο στο διεθνές περιβάλλον όσο και στο ελληνικό. Η εισαγωγή περιλαμβάνει επίσης στοιχεία για τη σημαντικότητα της μελέτης και για τους λόγους που οδήγησαν στην επιλογή συγκεκριμένων διαδικασιών, πληθυσμών, εργαλείων και αναλύσεων, πάντα με τη λογική της συνοπτικής προϋδέασης. Ακόμη, στην εισαγωγή γίνεται χωριστή αναφορά σε κάθε κεφάλαιο της εργασίας (με τη σειρά) και σύντομη περιγραφή (υπό μορφή περίληψης) του περιεχομένου του. Η έκταση της εισαγωγής είναι 2-4 σελίδες.

3.5. 1^ο Κεφάλαιο: Θεωρητική θεμελίωση της έρευνας - Ανασκόπηση βιβλιογραφίας

Το κεφάλαιο αυτό **πρέπει να έχει ακριβώς τον παραπάνω τίτλο** και σκοπεύει κυρίως στην κριτική παρουσίαση (α) της φύσης και της σημασίας του θέματος που μελετάται στη Μ.Δ.Ε. και (β) των προγενέστερων

προσπαθειών μελέτης του θέματος αυτού, ώστε να αναδειχτούν τυχόν κενά ή διαστάσεις για τις οποίες δεν υπάρχουν ολοκληρωμένες ή γενικά αποδεκτές απαντήσεις. Αυτές οι ανεπάρκειες ή οι ελλείψεις ως προς την πραγμάτευση του θέματος (είτε στο διεθνές είτε στο ελληνικό περιβάλλον) αποτελούν την αιτιολογική βάση διαμόρφωσης των ερευνητικών ερωτημάτων και των υποθέσεων της Μ.Δ.Ε.

Οι σκοποί της θεωρητικής θεμελίωσης της έρευνας υπηρετούνται τόσο καλύτερα όσο πιο εστιασμένη και σύγχρονη είναι η χρησιμοποιούμενη βιβλιογραφία και αρθρογραφία. Ως προς την εστίαση των αναφορών, επισημαίνεται ότι η κριτική παράθεση θεωρητικών μοντέλων και ερευνητικών δεδομένων θα πρέπει να έχει ως άξονα τον επιδιωκόμενο σκοπό και τα ερωτήματα της έρευνας και όχι όλο το φάσμα των διαστάσεων του θέματος (π.χ. επικεντρωνόμαστε στη σημασία της χρήσης πολλαπλών τρόπων αναπαράστασης στην επίλυση αριθμητικών προβλημάτων από μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, χωρίς εκτεταμένη αναφορά στις ποικίλες σχολικές ανεπάρκειες των μαθητών αυτής της κατηγορίας, για τις οποίες αρκεί μια πληροφοριακή εισαγωγή). Ως προς την έννοια της «σύγχρονης» βιβλιογραφικής αναφοράς, σημειώνεται πως κατά τις κυρίαρχες τάσεις του διεθνούς επιστημονικού περιβάλλοντος (που παρουσιάζουν βέβαια μικρή διακύμανση, αλλά όχι σημαντική απόκλιση), «σύγχρονες» θεωρούνται οι επιστημονικές εργασίες της τελευταίας πενταετίας, Εργασίες που έχουν δημοσιευτεί 6-10 χρόνια πριν τη συγγραφή της Μ.Δ.Ε. χαρακτηρίζονται ως «πρόσφατες», ενώ εργασίες παλαιότερες της 10ετίας χαρακτηρίζονται ακριβώς ως «παλαιότερες». Τονίζεται ότι η αναζήτηση σύγχρονων ερευνών για στήριξη του θεωρητικού υπόβαθρου δεν είναι αυτοσκοπός και ασφαλώς υπάρχουν σπουδαίες εργασίες που έχουν δημοσιευτεί πριν από δεκαετίες. Ωστόσο, η χρήση βιβλιογραφικών παραπομπών 20 ή 30 ετών σε πολυερευνημένα θέματα, και μάλιστα με τον χαρακτηρισμό «σύγχρονη», δείχνει έλλειψη σεβασμού προς την επιστήμη.

Στο τέλος του κεφαλαίου της θεωρητικής θεμελίωσης της μελέτης θα πρέπει να αναφερθούν οι ερευνητικές υποθέσεις ή/και τα ερευνητικά ερωτήματα. Οι υποθέσεις είναι συγκεκριμένες προβλέψεις για αναμενόμενα αποτελέσματα (η ακρίβεια των οποίων ελέγχεται διαμέσου επαγωγικών στατιστικών διαδικασιών και εργαλείων), ενώ τα ερευνητικά ερωτήματα είναι

πιο γενικές διατυπώσεις που δηλώνουν την πρόθεση του ερευνητή να συμβάλει στη διαλεύκανση συγκεκριμένων ασαφών σημείων του μελετώμενου θέματος.

Είναι σημαντικό να τονιστεί πως η σωστή δομή, η συνοχή και η πληρότητα του κεφαλαίου της θεωρητικής θεμελίωσης της μελέτης διευκολύνει σημαντικά τη συγγραφή όλων των υπόλοιπων κεφαλαίων και ιδιαίτερα του κεφαλαίου της Συζήτησης, με το οποίο πρέπει να έχει οργανική νοηματική συσχέτιση.

3.6. 2^ο Κεφάλαιο: Μεθοδολογία της έρευνας

Σε αυτό το τμήμα της ερευνητικής μελέτης, που **πρέπει να έχει ακριβώς τον παραπάνω τίτλο**, γίνεται μια λεπτομερής και εμπειριστατωμένη παρουσίαση των διαδικασιών, των συνθηκών και των εργαλείων συγκέντρωσης των δεδομένων της έρευνας. Υποκεφάλαια του κεφαλαίου αυτού είναι:

(α) Ερευνητική στρατηγική (αρίθμηση 2.1.). Στο υποκεφάλαιο αυτό αναφέρεται και αιτιολογείται σύντομα ο σχεδιασμός (το είδος) της έρευνας (π.χ. πειραματική έρευνα με ομάδα ελέγχου, ημι-πειραματική κ.λπ.). Επισημαίνεται πως όλα τα είδη ερευνών, ως επιστημονικές εργασίες που είναι, έχουν συγκεκριμένη μεθοδολογία, που αιτιολογείται από τον ειδικό σκοπό τους. Ανεξάρτητα από το αν διεξάγεται έρευνα πεδίου, βιβλιογραφική ανασκόπηση ή μετα-ανάλυση, υπάρχει πάντα μια διεθνώς αποδεκτή στρατηγική για τη συγκέντρωση και ερμηνεία των δεδομένων.

(β) Συμμετέχοντες (όταν μελετώνται άτομα) ή Δείγμα (όταν μελετώνται άψυχες οντότητες, όπως π.χ. προγράμματα σπουδών) (αρίθμηση 2.2.). Οι συμμετέχοντες (ή το δείγμα) πρέπει να περιγράφονται λεπτομερώς (π.χ. αριθμός συμμετεχόντων, φύλο, ηλικία, μέσος όρος και τυπική απόκλιση νοημοσύνης, ημερομηνία και συνθήκες παραγωγής του προγράμματος κ.λπ.), ώστε να γίνεται δυνατή η σύγκριση των ευρημάτων με άλλες έρευνες και να διαπιστώνεται η δυνατότητα επανάληψης της έρευνας.

(γ) Διαδικασίες και εργαλεία της έρευνας (αρίθμηση 2.3.). Οι τρόποι και τα μέσα συλλογής των δεδομένων πρέπει να εκτίθενται ευκρινώς, ώστε να είναι δυνατή η διαπίστωση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας της έρευνας. Η επιλογή μεθόδων και τεχνικών πρέπει να αιτιολογούνται με τη χρήση

σχετικών παραπομπών. Τα ψυχομετρικά χαρακτηριστικά των εργαλείων πρέπει να αναφέρονται. Εφόσον χρησιμοποιούνται αυτοσχέδια εργαλεία θα πρέπει να γίνεται λεπτομερής παρουσίαση των βημάτων που ακολουθήθηκαν για την κατασκευή τους, συνοδευόμενη από τα βασικά ψυχομετρικά χαρακτηριστικά τους.

Στο υποκεφάλαιο αυτό δίνονται επίσης πληροφορίες για τον τρόπο εμπλοκής των συμμετεχόντων, για τις οδηγίες που τους δόθηκαν, για τον τρόπο διαμόρφωσης των ομάδων της έρευνας, για τη σειρά παρουσίασης των εργαλείων ή των δοκιμασιών της έρευνας και γενικά για κάθε παράμετρο που θα βοηθήσει στην κατανόηση της διαδικασίας συγκέντρωσης των δεδομένων (π.χ. αναγκαίος χρόνος συμπλήρωσης ερωτηματολογίου, τόπος διεξαγωγής της έρευνας, διαδικασία προσαρμογής ξενόγλωσσου ερωτηματολογίου).

(δ) Ανάλυση των δεδομένων (αρίθμηση 2.4.). Γίνεται σύντομη αιτιολόγηση της χρήσης περιγραφικών και/ή επαγωγικών στατιστικών αναλύσεων ή ποιοτικών μεθόδων ανάλυσης, συστηματοποίησης και συσχέτισης των δεδομένων. Στόχος του υποκεφαλαίου είναι να αναδειχθούν χαρακτηριστικά και επιδράσεις των εξεταζόμενων παραγόντων και μεταβλητών.

(5) Προβλήματα στη διεξαγωγή της έρευνας (προαιρετικό) (αρίθμηση 2.5.). Σε αυτό το υποκεφάλαιο επισημαίνονται τυχόν δυσκολίες στη συγκέντρωση και ανάλυση των δεδομένων, που ενδέχεται να επηρεάσουν τα τελικά συμπεράσματα (σχετική αναφορά μπορεί να γίνει και στο υποκεφάλαιο «περιορισμοί της έρευνας» που αποτελεί τμήμα του κεφαλαίου της «Συζήτησης»).

3.7. 3^ο Κεφάλαιο: Αποτελέσματα της έρευνας

Σε αυτό το κεφάλαιο της Μ.Δ.Ε., που **πρέπει να έχει ακριβώς τον παραπάνω τίτλο**, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα – ευρήματα της έρευνας, με όσο το δυνατόν λειτουργικότερη συστηματοποίηση. Τα αποτελέσματα προκύπτουν από τη σύνθεση, ανάλυση σύγκριση ή συσχέτιση των δεδομένων που συγκεντρώνονται διαμέσου των εργαλείων της έρευνας και υποβάλλονται σε κατάλληλες ποσοτικές ή ποιοτικές επεξεργασίες. Οι επεξεργασίες μπορεί να περιλαμβάνουν τη χρήση στατιστικών δεικτών και κριτηρίων (π.χ. ανάλυση διακύμανσης) ή την εφαρμογή ποιοτικών

αξιολογήσεων και ομαδοποιήσεων (π.χ. ανάλυση περιεχομένου). Συνήθως παρουσιάζονται πρώτα τα στοιχεία που προκύπτουν από τη χρήση περιγραφικών επεξεργασιών (π.χ. ο αριθμός και/ή το ποσοστό των συμμετεχόντων που ανταποκρίθηκαν με επιτυχία στις δοκιμασίες) και στη συνέχεια τα στοιχεία που προκύπτουν από τις επαγωγικές διαδικασίες (π.χ. αν η ύπαρξη ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την πρόβλεψη της ορθότητας των απαντήσεων).

Για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων χρησιμοποιούνται συχνά πίνακες ή διάφορα σχεδιαγράμματα (ιστογράμματα, γραφήματα κ.λ.π.). Η χρήση διαφωτιστικών πινάκων ενθαρρύνεται, ενώ η χρήση εντυπωσιακών γραφικών παραστάσεων, που δεν προσθέτουν στην ουσιαστική πληροφόρηση και απλώς δεσμεύουν χώρο στη Μ.Δ.Ε., θα πρέπει να γίνεται με πολλή φειδώ.

Τονίζεται ότι σε αυτό το τμήμα της Μ.Δ.Ε. **δεν σχολιάζονται** τα αποτελέσματα. Αυτή είναι μια διαδικασία που πραγματοποιείται στη «Συζήτηση». Μπορούν ωστόσο να επισημανθούν ομοιότητες, διαφορές ή αριθμητικές σχέσεις (π.χ. «Αξίζει να επισημανθεί ότι το ποσοστό των λέξεων που γράφτηκαν ορθά μετά την παρέμβαση ήταν τριπλάσιο από το αντίστοιχο ποσοστό πριν την παρέμβαση»).

3.8. 4^ο Κεφάλαιο: Συζήτηση – Συμπεράσματα – Προτάσεις

Το κεφάλαιο της «Συζήτησης», που **πρέπει να έχει ακριβώς τον παραπάνω τίτλο**, είναι σαφώς το κατεξοχήν τμήμα της Μ.Δ.Ε. στο οποίο γίνεται διακριτή η ικανότητα του μεταπτυχιακού φοιτητή να πραγματεύεται επιτυχώς επιστημονικά θέματα. Πρόκειται για ένα σύνθετο κεφάλαιο που αποτελείται από τα υποκεφάλαια: (α) Συζήτηση των ευρημάτων της έρευνας, (β) Συμπεράσματα της έρευνας, (γ) Περιορισμοί της έρευνας, (δ) Επιπτώσεις της έρευνας στην Ειδική Αγωγή, Εκπαίδευση και Αποκατάσταση, (ε) Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες, τα οποία αριθμούνται χωριστά ως 4.1., 4.2.....Ειδικότερα:

Στο υποκεφάλαιο «Συζήτηση των ευρημάτων της έρευνας» προσεγγίζονται κριτικά όλα τα αποτελέσματα της έρευνας, συνήθως με τη σειρά που εμφανίζονται στο αντίστοιχο (3^ο) κεφάλαιο, και μάλιστα με βάση (α)

το αν συμφωνούν με προϋπάρχουσες έρευνες, (β) το πώς μπορούν πιθανώς να εξηγηθούν και (γ) το ποια σημασία έχουν δυνητικά για το μελετώμενο θέμα. Βασικό στοιχείο της Συζήτησης είναι η σύνδεση – σύγκριση – συσχέτιση των αποτελεσμάτων της έρευνας με το θεωρητικό πλαίσιο της Μ.Δ.Ε.

Η Συζήτηση ακολουθείται από τα «Συμπεράσματα της Έρευνας», τα οποία προκύπτουν από κωδικοποίηση των ευρημάτων της έρευνας με τρόπο που επιτρέπει τη διατύπωση απόλυτα σαφών απαντήσεων στα Ερωτήματα που διατυπώνονται στο τέλος του 1^{ου} Κεφαλαίου. Αντίστοιχα σαφείς πρέπει να είναι και η αποδοχή ή η απόρριψη των υποθέσεων της έρευνας, με βάση τα Συμπεράσματα που προκύπτουν. Υπογραμμίζεται πως τα Συμπεράσματα πρέπει να διατυπώνονται με προσοχή και ευθύνη και να μην περιέχουν απόλυτες θέσεις, αστήρικτους ισχυρισμούς και ανεπίτρεπτες γενικεύσεις.

Τα Συμπεράσματα ακολουθούνται από αναφορά στους «Περιορισμούς της έρευνας». Πρόκειται για σύντομη αναφορά σε ατέλειες, ανεπάρκειες ή αστοχίες (που υπάρχουν σε όλες σχεδόν τις έρευνες) και που περιορίζουν τη δυνατότητα απόλυτης αποδοχής των αποτελεσμάτων, κυρίως ως προς τη γενικευτική τους ιδιότητα.

Μετά τους «Περιορισμούς της έρευνας» παρατίθενται οι «Επιπτώσεις της έρευνας στην Ειδική Αγωγή, Εκπαίδευση και Αποκατάσταση». Οι επιπτώσεις προσδιορίζουν την αναμενόμενη ή πιθανή επιρροή της έρευνας στο πεδίο στο οποίο ανήκει. **Είναι σημαντικό οι επιπτώσεις να αναφέρονται αυστηρά και μόνο στα ευρήματα της έρευνας και να μην έχουν γενικόλογο χαρακτήρα.** Με άλλα λόγια, οι επιπτώσεις δεν διατυπώνονται ως γενικές «ευχές» και «παραινέσεις» (π.χ. «οι εκπαιδευτικοί πρέπει να γνωρίζουν πώς να αξιολογούν τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»), αλλά ως οργανωμένα και λεπτομερή συστήματα δράσεων (π.χ. «οι εκπαιδευτικοί πρέπει να εφαρμόζουν συστηματικά την τεχνική της Ανάλυσης Έργου, προκειμένου να επισημαίνουν τα δομικά στοιχεία των σύνθετων γνώσεων που θέλουν να κατακτήσουν οι μαθητές τους και να μπορούν να διατυπώνουν ανάλογους στόχους»).

Το τελευταίο υποκεφάλαιο του 4^{ου} κεφαλαίου αναφέρεται στις «Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες», που αφορούν υποδείξεις και σκέψεις για διενέργεια αξιόλογων μελλοντικών ερευνών πάνω στο ίδιο θέμα.

3.9. Βιβλιογραφικές παραπομπές

Αυτό το δομικό στοιχείο της Μ.Δ.Ε. περιλαμβάνει την αναλυτική παράθεση των στοιχείων κάθε βιβλιογραφικής πηγής που έχει αναφερθεί στην εργασία. Οι βιβλιογραφικές παραπομπές (αναφορές) στο τέλος κάθε εργασίας αποτελούν δείκτη τόσο της αξιοπιστίας της εργασίας, όσο και του κύρους του συγγραφέα της. Στη λίστα της βιβλιογραφίας, οι παραπομπές οργανώνονται με αλφαβητική σειρά κατά συγγραφέα. Για κάθε συγγραφέα, κατ' αρχήν αναφέρονται οι μονογραφίες, μετά η από κοινού συγγραφή με άλλους συγγραφείς και τελευταία τα συλλογικά έργα. Σε περίπτωση που δύο ή περισσότερες δημοσιεύσεις έχουν εκδοθεί την ίδια χρονιά, παρουσιάζονται με συνδυασμό αριθμών και γραμμάτων (π.χ. 2022α, 2022β, 2022γ, κλπ).

Γενικά, ο τρόπος παρουσίασης των παραπομπών ακολουθεί τους κανόνες που ορίζονται από επιστημονικούς φορείς με παγκόσμια απήχηση. Στο παρόν ΠΜΣ ακολουθούνται οι κανόνες της εκάστοτε τελευταίας (πιο σύγχρονης) έκδοσης του σχετικού εγχειριδίου της American Psychological Association (APA) (π.χ. για το ακαδημαϊκό έτος 2023-2023 το Publication Manual of the American Psychological Association (APA) - 7th edition).

3.10. Παραρτήματα

Τα παραρτήματα συνήθως περιλαμβάνουν: (α) άδειες διεξαγωγής της έρευνας, (β) φόρμες συναίνεσης για συμμετοχή στην έρευνα, (γ) εργαλεία συγκέντρωσης δεδομένων (εκτός από τις περιπτώσεις ύπαρξης copyright ή άλλη τεκμηριωμένη περίπτωση διαφύλαξης αποκλειστικής χρήσης), (δ) δείγματα υλικών διδασκαλίας στην περίπτωση παρεμβατικών ερευνών, (ε) όποιο άλλο στοιχείο διευκολύνει την παρουσίαση της διαδικασίας και των αποτελεσμάτων της έρευνας.

4. Τεχνικά χαρακτηριστικά της Μ.Δ.Ε. - Βασικά στοιχεία μορφοποίησης

Η έκταση της διπλωματικής εργασίας ορίζεται μόνο ως προς το ελάχιστο όριό της, το οποίο δεν μπορεί να είναι μικρότερο των 75 σελίδων, με τα χαρακτηριστικά μορφοποίησης σελίδας που αναφέρονται στη συνέχεια.

Η εργασία πρέπει να είναι γραμμένη σε λευκό χαρτί μεγέθους Α4. Το μέγεθος γραμματοσειράς πρέπει να είναι 12 (εκτός των πινάκων και των υποσημειώσεων, όπου θα είναι 10). Οι γραμματοσειρές με ειδικά ή ασυνήθιστα χαρακτηριστικά που μπορεί να δυσκολεύουν την ανάγνωση πρέπει να αποφεύγονται (προτεινόμενες γραμματοσειρές: Times New Roman, Arial, Calibri, Tahoma). Το διάστιχο πρέπει να είναι 1,5 σε όλη την έκταση της εργασίας (εξαιρούνται οι πίνακες και οι υποσημειώσεις, όπου θα είναι μονό). Τα τέσσερα περιθώρια της κάθε σελίδας πρέπει να είναι: 2,5 εκατοστά πάνω, κάτω, και δεξιά και 3 εκατοστά αριστερά. Η χρήση έντονων ή πλάγιων γραμμάτων ή άλλων μέσων ανάδειξης λέξεων πρέπει να γίνεται με φειδώ.

Οι παράγραφοι να ξεκινούν με εσοχή 1,2 εκ., με υποχρεωτική χρήση πλήκτρου tab. Αυτός ο κανόνας δεν ισχύει στην περίπτωση της περίληψης (όπου όλες οι σειρές ξεκινούν από το ίδιο σημείο), τις επικεφαλίδες, τους τίτλους των πινάκων και των σχημάτων, τις σημειώσεις, και τις παραθέσεις αυτούσιων τμημάτων ενός κειμένου. Όλες οι άλλες εσοχές και τα διαστήματα (από τη ρύθμιση «παράγραφος») πρέπει να είναι στο (0). Χρησιμοποιείται αριστερή ή πλήρης στοίχιση. Όλες οι σελίδες είναι αριθμημένες στο κέντρο του κάτω μέρους της σελίδας και η αρίθμηση ξεκινάει από το στοιχείο «Περίληψη».

Συντομογραφίες χρησιμοποιούνται μόνο αφού έχει υπάρξει μια πλήρης παράθεση ενός όρου στην ονομαστική πτώση, σε κατάλληλο σημείο της εργασίας (π.χ. «Οι Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες (Ε.Μ.Δ.)» και όχι «Τα χαρακτηριστικά των Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών (Ε.Μ.Δ.)»). Μετά από τα σημεία στίξης ακολουθεί ένα κενό διάστημα (εκτός από τις περιπτώσεις των συντομογραφιών π.χ., κ.ο.κ., Σ.Ε.Ψ., κ.λπ.). Μια πρόταση δεν ξεκινάει ποτέ με αραβικό αριθμό, ακόμη και αν ακολουθεί άλλος αριθμός (π.χ. όχι «43 άντρες και 38 γυναίκες απάντησαν....», αλλά «Σαράντα τρεις

άντρες και 38 γυναίκες απάντησαν...»). Σε αυτές τις περιπτώσεις συνήθως είναι προτιμότερο οι προτάσεις να διατυπώνονται με άλλον τρόπο (π.χ. «Συγκεντρώθηκαν απαντήσεις από 43 άντρες και 38 γυναίκες...» ή «Απάντησαν 43 άντρες και 38 γυναίκες...»). Το σύμβολο εκατοστιαίας αναλογίας (%) χρησιμοποιείται μόνο μετά από αριθμό. Η λέξη «ποσοστό» χρησιμοποιείται όταν δεν δίνεται αριθμός (π.χ. «Βρέθηκε ότι το 28% των συμμετεχόντων...», «αφού καθορίστηκε το ποσοστό των μαθητών που...»).

Κάθε κεφάλαιο της Μ.Δ.Ε ξεκινά από καινούρια σελίδα.

5. Λογοκλοπή

Ένα από τα σημαντικότερα παραπτώματα στον ακαδημαϊκό χώρο, με σοβαρές ηθικές αλλά και νομικές προεκτάσεις, αποτελεί το φαινόμενο της λογοκλοπής (plagiarism). Ως λογοκλοπή ορίζεται η οικειοποίηση των απόψεων, ιδεών ή φράσεων άλλων ερευνητών - επιστημόνων, χωρίς αναφορά σε αυτούς. Η λογοκλοπή αποτελεί σοβαρό ηθικό παράπτωμα, καθώς κάποιος παρουσιάζει ως δικό του, επιστημονικό υλικό που δεν του ανήκει. Η λογοκλοπή είναι επίσης νομικό παράπτωμα, αφού συνιστά κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας, και μπορεί να επιφέρει νομικές κυρώσεις στην περίπτωση που αποδειχθεί (αφαίρεση τίτλου σπουδών, καταδίκη σε χρηματική αποζημίωση κ.λπ.). Από επιστημονική άποψη, η λογοκλοπή αποτελεί μια απαράδεκτη πρακτική, αφού εμποδίζει την επιστημονική πρόοδο και πλήττει πολύ σοβαρά την επιστημονική αξιοπρέπεια και αξιοπιστία του ατόμου που τη διαπράττει.

Σε πρακτικό επίπεδο, μια λανθασμένη τακτική, την οποία ακολουθούν συχνά ορισμένοι φοιτητές όταν συγγράφουν μια επιστημονική εργασία, με αποτέλεσμα να διαπράττουν το παράπτωμα της λογοκλοπής, ακόμη και χωρίς να έχουν τέτοια πρόθεση, είναι το γνωστό «αντίγραψε – επικόλλησε» (copy – paste). Πρόκειται για την περίπτωση που κάποιος «συγγράφει» μία εργασία επιλέγοντας μικρές ενότητες από διαφορετικές πηγές, τις οποίες στη συνέχεια παραθέτει αυτούσιες, χωρίς να αναφέρει τις πηγές του. Σημειώνεται ότι, ακόμη και στην περίπτωση που αναφέρονται οι πηγές, αν παρατίθενται αυτούσια (λέξη προς λέξη) επιχειρήματα, απόψεις, ιδέες, συμπεράσματα,

ερευνητικά δεδομένα, στατιστικοί πίνακες, γραφήματα ή άλλα στοιχεία επιστημονικής μελέτης, χωρίς χρήση εισαγωγικών, υπάρχει λογοκλοπή. **Υπογραμμίζεται ότι η τελική μορφή των Μ.Δ.Ε., αυτή δηλαδή που παρουσιάζεται δημόσια, υποβάλλεται σε έλεγχο μέσω του συστήματος turnitin και εφόσον έχουν παραβιαστεί τα προβλεπόμενα όρια η Μ.Δ.Ε απορρίπτεται. Το σύστημα διαθέτει και δυνατότητα ελέγχου παραγωγής Μ.Δ.Ε. μέσω τεχνητής νοημοσύνης.**

6. Συνήθεις λανθασμένες πρακτικές που δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά τη συγγραφή της Μ.Δ.Ε.

- Η χρησιμοποίηση διαφορετικών όρων για το ίδιο αντικείμενο – φαινόμενο – ζήτημα (π.χ. παράλληλη χρησιμοποίηση στην ίδια εργασία των όρων «νοητική αναπηρία», «νοητική καθυστέρηση», «νοητική ανεπάρκεια», «νοητική στέρηση»).
- Η απλή αναπαραγωγή της βιβλιογραφίας χωρίς κριτική ανάλυση και με ανεπαρκή ή αδιευκρίνιστη σύνδεση με το σκοπό της Μ.Δ.Ε.
- Η παράλειψη σύντομης παρουσίασης της δομής της εργασίας στην Εισαγωγή.
- Η παράλειψη ελέγχου της εμφάνισης όλων των παραπομπών του κειμένου στη Βιβλιογραφία (στο τέλος) και όλων των πηγών που αναφέρονται στις παραπομπές μέσα στο κείμενο.
- Η παράλειψη της κατάλληλης σύνδεσης των υποκεφαλαίων μεταξύ τους (ασύνδετη μετάβαση από το ένα υποκεφάλαιο στο άλλο, έλλειψη λογικής συνέχειας).
- Η χρησιμοποίηση της αγγλικής άνω τελείας (; – δηλαδή ελληνικού ερωτηματικού) για το διαχωρισμό παραπομπών στην ίδια παρένθεση, αντί της ελληνικής άνω τελείας, ιδιαίτερα στην περίπτωση παραπομπών σε ξένους ερευνητές (παράδειγμα ορθής χρήσης: Bartoldi, 2014· Mayers, 2011· Wims, 2012).
- Η τοποθέτηση παραπομπών σε παρένθεση σε τυχαία, κι όχι σε αλφαβητική, σειρά.

- Η χρησιμοποίηση της συντομογραφίας “etal” από την πρώτη παραπομπή στο κείμενο σε εργασία με πολλά ονόματα συγγραφέων ή η συνεχής παράθεση όλων των ονομάτων σε εργασίες με περισσότερα των 3 ονομάτων (το εγχειρίδιο του APA ορίζει ακριβώς τι πρέπει να γίνει).
- Η χρησιμοποίηση κουκίδων στη βιβλιογραφία.

7. Η Μ.Δ.Ε. ως επιστημονικό έργο

Η Μ.Δ.Ε. δεν αποτελεί μόνο στοιχείο του Προγράμματος Σπουδών ενός ΠΜΣ, αλλά και μια από τις σημαντικότερες εργασίες στην πορεία ενός επιστήμονα (για όσους δεν προχωρήσουν σε διδακτορικές σπουδές είναι ίσως η σημαντικότερη), η οποία διαμορφώνει σε σημαντικό βαθμό την επιστημονική ταυτότητά του. Είναι λοιπόν σημαντικό να διαθέτει όσο το δυνατόν υψηλότερη ποιότητα. Ωστόσο, υπό την πίεση ολοκλήρωσης των σπουδών ή άλλων παραγόντων, ορισμένες φορές γίνονται διάφορες «εκπτώσεις» ως προς την ποιότητα της εργασίας. Η ανάρτηση της Μ.Δ.Ε. σε πανεπιστημιακά αποθετήρια, όμως, σημαίνει πως η εργασία είναι σε κοινή θέα για πολλά χρόνια και γίνεται αντικείμενο κριτικής, η οποία μπορεί είτε να επιβεβαιώσει την αξία του συγγραφέα της κάθε εργασίας είτε να δημιουργήσει αμφισβητήσεις για το πραγματικό μέγεθός της. Ασφαλώς, το ζητούμενο δεν είναι μια τέλεια εργασία, αλλά μια εργασία που, ακόμη και αν δεν πείσει απόλυτα τον αναγνώστη, όμως τουλάχιστον θα τον παρακινήσει να συνεχίσει να ενδιαφέρεται για το θέμα.

8. Διαδικασία εκπόνησης της Μ.Δ.Ε.

Η διαδικασία εκπόνησης της Μ.Δ.Ε. ξεκινά με την κατάθεση σχετικής αίτησης στην αρχή του Γ΄ εξαμήνου σπουδών (εντός προθεσμίας που ανακοινώνεται από τη Γραμματεία του Π.Μ.Σ.) και ολοκληρώνεται με τη δημόσια παρουσίαση και κρίση της εργασίας από τριμελή επιτροπή, που γίνεται, το νωρίτερο, στο τέλος του Δ΄ εξαμήνου σπουδών (και πάντως όχι αργότερα από τη

συμπλήρωση του συνολικού χρόνου φοίτησης στο ΠΜΣ όπως προβλέπεται από τον Κανονισμό του. Ειδικότερα:

Στην αρχή του Γ' εξαμήνου και με βάση (α) τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα, (β) τις γνώσεις που ήδη κατέχουν και που αποκτούν μέσω των μαθημάτων του ΠΜΣ και (γ) την προκαταρκτική μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας, οι φοιτητές διαμορφώνουν μια αρχική και γενική πρόταση έρευνας, την οποία συζητούν με τον υπεύθυνο καθηγητή της ειδίκευσης που έχουν επιλέξει στο πλαίσιο του ΠΜΣ (σε χρόνο που ορίζεται από τον καθηγητή).

Προϊόν της συζήτησης είναι ένα σύντομο υπόμνημα που συντάσσει ο φοιτητής και που έχει ως δομικά στοιχεία:

- τον προτεινόμενο τίτλο της διπλωματικής εργασίας (για πιθανή αλλαγή στον τίτλο υποβάλλεται σχετικό αίτημα στη συντονιστική επιτροπή του ΠΜΣ του Τμήματος)
- τη συνοπτική περιγραφή του αντικειμένου και αναγκαιότητα για τη διερεύνησή του
- τον σκοπό, τους ερευνητικούς στόχους και τους βασικούς άξονες του θέματος
- τη σύντομη τεκμηρίωση του θέματος με βάση την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία
- την προτεινόμενη ερευνητική μεθοδολογία
- τις αναμενόμενες εκπαιδευτικές επιπτώσεις / εφαρμογές

Το υπόμνημα κατατίθεται στην Γραμματεία ως συνοδευτικό αίτησης του φοιτητή, που περιλαμβάνει: τον προτεινόμενο τίτλο της διπλωματικής εργασίας, τον προτεινόμενο επιβλέποντα καθηγητή και σύντομη περίληψη της προτεινόμενης εργασίας.

Περισσότερες λεπτομέρειες για το περιεχόμενο και τη φύση των δομικών στοιχείων της Μ.Δ.Ε. (I, II, III) υπάρχουν στον κανονισμό του ΠΜΣ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ

Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Ειδική Αγωγή, Εκπαίδευση και Αποκατάσταση»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

(Τίτλος)

(Ονοματεπώνυμο φοιτητή)

Θεσσαλονίκη (έτος)

Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Ειδική Αγωγή, Εκπαίδευση και Αποκατάσταση»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τίτλος εργασίας (στα ελληνικά)

Τίτλος εργασίας (στα αγγλικά)

(Ονοματεπώνυμο φοιτητή)

Εξεταστική επιτροπή

.....(Επόπτης)
.....
.....

Θεσσαλονίκη (έτος)

Ο/η συγγραφέας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στην εργασία τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

.....(υπογραφή).....
.....(Ον/μο).....